

ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการสูบบุหรี่ครั้งแรกของเยาวชนหญิง

ศรีประไพ อินทร์ชัยเทพ¹ สุชาติ เครื่องชัย¹ มณีรัตน์ พันธุ์สวัสดิ์¹ วรารวรรณ ยศธรรมเสนี²

¹ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครลำปาง สถาบันพระบรมราชชนก ²โรงพยาบาลสวนปรุง จังหวัดเชียงใหม่

Corresponding author: Sripraphai Inchaihp; Email: inchaihp@gmail.com

Received: November 1, 2020; Revised: November 18, 2020; Accepted: December 10, 2020

บทคัดย่อ

วิจัยเชิงพยากรณ์ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ครั้งแรกของเยาวชนหญิง เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางจิตใจ สังคม และวัฒนธรรมกับการเกิดพฤติกรรมการสูบบุหรี่ครั้งแรกและเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการสูบบุหรี่ครั้งแรกในเยาวชนหญิง จังหวัดลำปาง กลุ่มตัวอย่างเป็นเยาวชนหญิง อายุ 15 - 19 ปี ที่มีภูมิลำเนาอยู่ใน จ.ลำปาง จำนวน 650 คน คำนวณจากโปรแกรม G*power ที่ระดับ $\alpha=0.10$, Power = 0.90 ใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling) เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามพฤติกรรมการสูบบุหรี่ และแบบสอบถามปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.78 สถิติที่ใช้ ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา ไค-สแควร์ และวิเคราะห์ถดถอย ไบนารี โลจิสติก ผลการวิจัยพบว่า 1).พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนหญิง พบว่า มีเยาวชนหญิงจำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 12.46 โดยร้อยละ 72.84 สูบครั้งแรกเมื่ออายุมากกว่า 15 ปีและร้อยละ 4.94 สูบบุหรี่ครั้งแรกเมื่ออายุน้อยกว่า 12 ปี สถานการณ์ที่ทำให้เกิดการสูบบุหรี่ครั้งแรก พบว่า ร้อยละ 46.91 สูบบุหรี่เพื่อการสังสรรค์หรือฉลอง ร้อยละ 38.16 สูบบุหรี่ครั้งแรกในสถานที่ท่องเที่ยว ร้อยละ 43.21 สูบครั้งแรกกับเพื่อนของพวกเขา 2) ปัจจัยทำนายพฤติกรรม การสูบบุหรี่ครั้งแรกของเยาวชนหญิง ได้แก่ การจัดการความเครียด (COPING) ทักษะคิดต่อการสูบบุหรี่ (ATTI) การสูบบุหรี่ในครอบครัว (FAMILY) การสูบบุหรี่ในกลุ่มเพื่อน (FRIEND) และสื่อที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับบุหรี่ (MEDIA) สามารถพยากรณ์การสูบบุหรี่ครั้งแรกของเยาวชนหญิงได้ร้อยละ 38.8 ซึ่งปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ได้สูงสุด ได้แก่ การสูบบุหรี่ในกลุ่มเพื่อน รองลงมา คือ ทักษะคิดต่อการสูบบุหรี่ และการสูบบุหรี่ในครอบครัว ดังสมการพยากรณ์ ต่อไปนี้ $\text{Logit}(y) = 7.852 + 0.865(\text{COPING}) - 1.645(\text{ATTI}) + 0.985(\text{FAMILY}) + 1.822(\text{FRIEND}) + 0.768(\text{MEDIA})$ ดังนั้นครอบครัว ครูอาจารย์และบุคลากรสุขภาพควรส่งเสริมให้เยาวชนหญิงมีทักษะการจัดการ ความเครียด แก้ไขมุมมองต่อการสูบบุหรี่ หลีกเลี่ยงการเผชิญกับแบบอย่างและสื่อที่นำไปสู่การสูบบุหรี่ เพื่อป้องกัน เยาวชนหญิงไม่ให้สูบบุหรี่ อันเป็นการป้องกันการเกิดปัญหาต่างๆ ที่เป็นผลจากการสูบบุหรี่

คำสำคัญ : ปัจจัยทำนาย, พฤติกรรมการสูบบุหรี่ครั้งแรก, เยาวชนหญิง

Factors predicting the first smoking behavior among young women

Sriraphai Inchaihp,¹ Suchart Kuangchai,¹ Maneerat Punsawat,¹ Warawan Yotthamsenee²

¹ Boromarajonani College of Nursing Nakorn Lampang, Praboromarajchanok Institute

² Suanprung Hospital, Chiangmai

Corresponding author: Sriraphai Inchaihp; Email: inchaihp@gmail.com

Received: November 1, 2020; Revised: November 18, 2020; Accepted: December 10, 2020

Abstract

The purposes of this predictive research were to study the first smoking behavior of young women, to study the relationship between psychological, social and cultural factors and the first smoking behavior and to analyze the factors that predict the first smoking behavior of young women in Lampang Province. The sample consisted of 650 young women aged 15-19 years in Lampang Province calculated from G * power program at level $\alpha = 0.10$, Power = 0.90. A multi-stage random sampling was used to recruit the sample. Data were collected by Smoking Behavior Questionnaire and Factors Related to Smoking Questionnaire. Cronbach's Alpha coefficient was at 0.78. Data were analyzed by using descriptive statistics, Chi-square, and binary logistic regression. Results revealed that 1). The smoking behavior of young women was found that 81 young women, representing 12.46 percent, 72.84 percent smoked the first time over 15 years, and 4.94 percent smoked at less than 12 years. First time smokers found that 46.91 percent smoked for socializing or celebrating, 38.16 percent smoked at nightlife places, 43.21 percent smoked for the first time with their friends. 2). Predictive factors of the first smoking behavior among young women were stress management (COPING), attitude towards smoking (ATTI), family smoking (FAMILY), smoking among friends (FRIEND) and the smoking media (MEDIA) at the level of 23.2 % ($R^2 = .232$). As the results, the most predictable factor was smoking among peers, followed by attitude towards smoking, and smoking in the family. The forecasting equation was as the following; $\text{Logit}(y) = 7.852 + 0.865(\text{COPING}) - 1.645(\text{ATTI}) + 0.985(\text{FAMILY}) + 1.822(\text{FRIEND}) + 0.768(\text{MEDIA})$. Findings suggest that families, teachers and health workers should promote stress management skills, improve attitude towards smoking and motivate to avoid encountering examples and media that lead young women to smoking.

Keywords: Factors predicting, First time smoking, Young women

บทนำ

ผลการสำรวจพฤติกรรมกาสูบหรี่และการดื่มสุราของประชากร ในประเทศไทย พ.ศ. 2560 พบว่า จากจำนวนประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป ทั้งสิ้น 55.9 ล้านคน เป็นผู้สูบบุหรี่ 10.7 ล้านคน (ร้อยละ 19.1) โดยกลุ่มอายุ 25-44 ปี มีอัตราการสูบบุหรี่สูงสุด อัตรา ร้อยละ 21.9 และกลุ่มเยาวชน (อายุ 15-19 ปี) มีอัตรา ร้อยละ 9.7 โดยแนวโน้มการสูบบุหรี่ในประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปในเพศชายสูบบุหรี่ลดลงมากกว่าเพศหญิง โดยเพศชายลดลง ร้อยละ 39.3 ในปี 2558 และร้อยละ 37.7 ในปี 2560 สำหรับเพศหญิงลดลงเพียงเล็กน้อย จากร้อยละ 1.8 ในปี 2558 เป็นร้อยละ 1.7 ในปี 2560 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561) พบว่าในเพศหญิงมีอัตราการสูบบุหรี่สูงขึ้นเรื่อย ๆ ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (World Health Organization, 2015) โดยเฉพาะในหญิงวัยรุ่น โดยประเทศไทยได้มีการสำรวจพฤติกรรมกาสูบหรี่ ของประชากรหญิงอายุ 15 ปีขึ้นไป พบว่า ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาอัตราการสูบบุหรี่ของเพศหญิงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น อยู่ในช่วงร้อยละ 1.9 ถึง 2.2 และจากการสำรวจสถานการณ์การสูบบุหรี่ของวัยรุ่นไทย พบว่า ในปี พ.ศ. 2558 วัยรุ่นหญิงอายุ 13-15 ปี มีอัตราการสูบบุหรี่ถึงร้อยละ 8.12 โดยอายุน้อยที่สุดที่สูบบุหรี่คือ 11 ปี วัยรุ่นไทยอายุ 15-25 ปี สูบบุหรี่ ร้อยละ 13.4 เป็นวัยรุ่นหญิงร้อยละ 4.6 โดยมี ข้อมูลที่น่าสนใจคือ วัยรุ่นหญิงเริ่มสูบบุหรี่อายุต่ำกว่า 12 ปี ถึงร้อยละ 10.2 และ และเริ่มสูบบุหรี่เมื่ออายุ 12-13 ปี ร้อยละ 21.2 และมากกว่า ร้อยละ 80 วัยรุ่นหญิงเริ่มสูบบุหรี่อายุ 13-21 ปี (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2558; ประกิจ วาที่สาธกกิจ, 2559 อ้างใน พวงผกา คงวัฒนานนท์, 2560)

การสูบบุหรี่ในเพศหญิงนับเป็นปัญหาที่สำคัญ และผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเพศหญิงมีความรุนแรงกว่า ในเพศชาย เนื่องจากเพศหญิงจะเกิดผลกระทบต่อ การตั้งครรภ์ การเลี้ยงดูเด็ก การไม่ยอมรับผู้หญิงที่สูบบุหรี่ในสังคมไทย มักถูกการตีตราจากสังคมมองเป็นผู้หญิงไม่ดี (ศิริพร จิรวัดน์กุล และคณะ, 2556) การสูบบุหรี่ทำให้ร่างกายหลังสารสื่อประสาทในสมอง

ซึ่งพบว่า ผู้ป่วยที่สูบบุหรี่ในปริมาณมาก มีการเสพติด นิโคตินในระดับสูงมาก จะมีโอกาสเกิดภาวะซึมเศร้า และมีอัตราการฆ่าตัวตายสูงกว่าผู้ป่วยที่ไม่สูบบุหรี่ บุหรี่ยังเป็นประตูด่านแรกที่จะนำไปสู่การใช้สุราและ สารเสพติดอันตราย ผลการวิจัยพบความสัมพันธ์ ระหว่างพฤติกรรมกาสูบหรี่กับสิ่งเสพติดต่างๆ พฤติกรรมกาสูบหรี่ยังก่อให้เกิดอันตรายต่อคนรอบข้าง (เสาวลักษณ์ มะเทศวร, พรนภา หอมสินธุ์ และรุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์, 2561)

นอกจากนี้ในช่วงวัยรุ่นและเยาวชน การพัฒนาของสมองยังไม่สมบูรณ์ ทำให้เกิดจุดอ่อนและมีความเสี่ยง ต่อสถานการณ์ต่างๆ ได้ ซึ่งการที่สมองมีพัฒนาการที่ สมบูรณ์ไม่พร้อมกันนี้สามารถส่งผลให้เยาวชนมี แนวโน้มในการที่จะตัดสินใจหรือกระทำการสิ่งต่าง ๆ โดยไม่พิจารณาผลที่จะตามมาอย่างรอบด้าน นอกจากนี้ ธรรมชาติของเยาวชนที่เปลี่ยนผ่านจากวัยเด็กสู่วัย ผู้ใหญ่ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงมากทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ทำให้เกิดความสับสน และยุ่งยากมากขึ้นใน ชีวิต ดังนั้นจึงมีโอกาสเสี่ยงสูงที่จะมีพฤติกรรมซึ่งเป็น ปัญหาต่าง ๆ ดังนั้น หากเยาวชนได้ทดลองสูบบุหรี่แล้ว จะมีโอกาสในการติดบุหรี่สูง อีกทั้งการเลิกบุหรี่เป็น เรื่องที่ทำได้ยาก การป้องกันตั้งแต่ต้น (Primary prevention) เพื่อไม่ให้เยาวชนได้ทดลองสูบบุหรี่จึง น่าจะเป็นแนวทางการลดความเสี่ยงดังกล่าวได้ดีที่สุด

จากการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ในเพศหญิง พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ ประกอบด้วย ปัจจัยด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและ วัฒนธรรม (พรรณปพร ลีวิโรจน์ และ อรวรรณ คุณสนอง, 2559) ปัจจัยที่พบว่ามีอิทธิพลต่อการสูบบุหรี่ใน ระดับสูง คือปัจจัยด้าน จิตใจ สังคมและวัฒนธรรม การศึกษาในประเทศเกาหลีพบว่า ปัจจัยที่ทำให้ เยาวชนหญิงสูบบุหรี่และสู้อย่างต่อเนื่องในเกาหลี เกิดการถูกชักจูงจากเพื่อนที่สูบบุหรี่ และ สภาพแวดล้อมที่มีการสูบบุหรี่ที่ต้องการให้ตนเป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อน และความต้องการอยากลองอยาก รู้ (Yun & Park, 2016) ส่วนในประเทศไทยมีการศึกษา ในหญิงวัยรุ่นที่กำลังศึกษาด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพใน

สถาบันอุดมศึกษา พบว่า เยาวชนหญิงมีทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ทั้งด้านบวกและลบ เหตุผลในการการเลิกหรือสูบบุหรี่ต่อจอนติด ขึ้นอยู่กับการรับรู้และบุคลิกภาพของแต่ละคน (พวงผกา คงวัฒนานนท์, 2560) การมีเพื่อนสนิทสูบบุหรี่ และการมีสมาชิกในครอบครัวสูบบุหรี่ เป็นปัจจัยที่ทำให้มีการเริ่มทดลองสูบบุหรี่สูงกว่าผู้ที่ไม่มียังปัจจัยถึง 15 เท่า และ 3.5 เท่า (สุวรรณณี จรุงจิตอรารี, วัฒนาริ อัมมวรรณ และจตุพร วิจิตสรณ้อย, 2556) การศึกษาของ ชลลดา ไชยกุลวัฒนา, ประกายดาว สุทธิ และวิชานีย์ ไจมาลัย (2560) พบปัจจัยทำนายพฤติกรรมการสูบบุหรี่ คือ คนครอบครัวและเพื่อนสูบบุหรี่ ทัศนคติที่ดีต่อการสูบบุหรี่ ผลการเรียน และยังพบว่า ระดับการศึกษาและรายได้ของครอบครัวต่ำ มีอิทธิพลต่อการสูบบุหรี่ 5 เท่า นอกจากนี้ ผลการสังเคราะห์อภิमानงานวิจัยปัจจัยป้องกันพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในเยาวชนไทยแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยในระดับนโยบายสาธารณะ ได้แก่ การออกกฎหมาย และการขึ้นภาษีบุหรี่ มีผลในเชิงการป้องกันการสูบบุหรี่ ในขณะที่ปัจจัยระหว่างบุคคล ได้แก่ การมีตัวแบบที่ดีจากพ่อแม่ บุคคลในครอบครัว ครู และบุคคลที่มีชื่อเสียงมีผลในเชิงการป้องกันการสูบบุหรี่ในเยาวชนไทย (จรรย์ อุสาหะ และคณะ, 2558)

ข้อมูลของจังหวัดลำปาง ในปีงบประมาณ 2560 - 2562 พบว่า ประชากรอายุ 15 ปี ขึ้นไป มีแนวโน้มของอัตราการสูบบุหรี่เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 10.21 เป็น 15.6 และ 15.95 ตามลำดับ และจากการเฝ้าระวังเด็กและเยาวชน อายุ 15 - 19 ปี ในสถานศึกษา พบว่า มีการบริโภคยาสูบอยู่ในระดับหนึ่ง โดยในปีงบประมาณ 2560 พบว่า วัยรุ่นมีการสูบบุหรี่ร้อยละ 4.01 โดยวัยรุ่นชายมีการสูบบุหรี่ ร้อยละ 8.15 ในขณะที่วัยรุ่นหญิงสูบบุหรี่ที่ร้อยละ 1.86 (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำปาง, 2562) จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า การศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ในเพศหญิงของประเทศไทยยังมีน้อย การทำความเข้าใจการสูบบุหรี่ในหญิงวัยรุ่น ซึ่งมีเหตุปัจจัย เพศภาวะ และเส้นทางที่แตกต่างจากผู้ชาย จะเป็นพื้นฐานสำคัญในการหาแนวทางการป้องกัน ลด ละ เลิกการสูบบุหรี่ที่เหมาะสมกับหญิงวัยรุ่น คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่

จะศึกษาปัจจัยทางด้านจิตใจ สังคมและวัฒนธรรม ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ครั้งแรกในเยาวชนหญิง เนื่องจากเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสูบบุหรี่ในระดับสูง และสามารถนำมาใช้ในการส่งเสริมหรือป้องกันได้ ผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้จะนำไปสู่การวางแผนพัฒนาแนวทางหรือรูปแบบในการป้องกันการเกิดนักสูบหน้าใหม่ในกลุ่มเยาวชนหญิง รวมถึงนำข้อมูลไปเสนอแนะการป้องกันและแก้ไขปัญหาการสูบบุหรี่ในเชิงนโยบายต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ครั้งแรกในเยาวชนหญิง จังหวัดลำปาง
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางจิตใจ สังคม และวัฒนธรรมกับการเกิดพฤติกรรมการสูบบุหรี่ครั้งแรกในเยาวชนหญิง จังหวัดลำปาง
3. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการสูบบุหรี่ครั้งแรกในเยาวชนหญิง จังหวัดลำปาง

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยทางจิตใจ สังคม และวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ครั้งแรกในเยาวชนหญิง จังหวัดลำปาง
2. ปัจจัยทางจิตใจ สังคม และวัฒนธรรมสามารถทำนายพฤติกรรมการสูบบุหรี่ครั้งแรกในเยาวชนหญิง จังหวัดลำปาง

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตประชากร ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ เยาวชนอายุ 15 - 19 ปีที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดลำปาง จำนวน 17,509 คน (ระบบสถิติทางการทะเบียน, 2561)
2. ขอบเขตเนื้อหา ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดนักสูบหน้าใหม่ในเยาวชนหญิงจังหวัดลำปางประกอบด้วย

2.1 ปัจจัยด้านจิตใจ ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตน รูปแบบการจัดการความเครียด และทัศนคติต่อการสูบบุหรี่

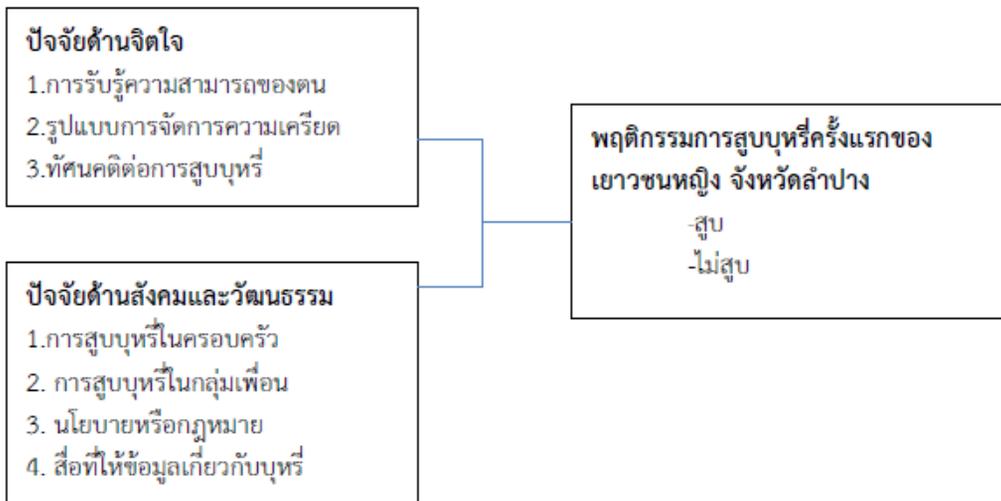
2.2 ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ การสูบบุหรี่ในครอบครัว การสูบบุหรี่ในกลุ่มเพื่อน นโยบายหรือกฎหมาย และ สื่อที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับบุหรี่

2.3 พฤติกรรมการสูบบุหรี่ ได้แก่ อายุที่เริ่มสูบบุหรี่ จำนวนบุหรี่ที่สูบ ระยะเวลาการสูบ

ลักษณะ/ประเภทของบุหรี่ที่สูบ โอกาสในการสูบบุหรี่ และสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา การวิจัยครั้งนี้ ทำการศึกษาตั้งแต่เดือนมกราคม 2563 ถึงกันยายน 2563

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงพยากรณ์ (Predictive research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ เยาวชนอายุ 15 – 19 ปี ที่มีภูมิลำเนาอยู่ใน จ.ลำปาง จำนวน 17,509 คน (ระบบสถิติทางการทะเบียน, 2561)

2. กลุ่มตัวอย่างได้แก่ เยาวชน อายุ 15 – 19 ปี ที่มีภูมิลำเนาอยู่ใน จ.ลำปาง จำนวน 650 คน คำนวณจากโปรแกรม G*power ที่ระดับ $\alpha=0.10$, Power $(1-\beta \text{ err prob}) = 0.90$ สุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling) ดังนี้

(1) ใช้การสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) สุ่มโรงเรียนประจำอำเภอ 4 โรงเรียน จากโรงเรียนประจำอำเภอในจังหวัดลำปางจำนวน 12 แห่ง

(2) ใช้การสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified random sampling) จากโรงเรียนในข้อที่ (1) ระดับละ 1 ห้องเรียน โดยโรงเรียนระดับมัธยม แบ่งระดับเป็นมัธยมศึกษาปีที่ 4, 5, 6

(3) ใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) สุ่มเยาวชนหญิงจากห้องเรียนที่สุ่มได้ในข้อที่ (2) ให้ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ในแต่ละโรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างรวม จำนวน 650 คน

เครื่องมือวิจัย

1. แบบสอบถามพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ พัฒนามาจากแบบสอบถามการสำรวจการสูบบุหรี่ของผู้หญิงในภูมิภาคเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ พัฒนาโดยธราดล เก่งการพานิช, มณฑา เก่งการพานิช และลักขณา เต็มศิริกุลชัย (2551) และแบบสอบถามของกฤศนิน พงศ์พิศ และคณะ (2554) ประกอบด้วย 1) พฤติกรรมการสูบบุหรี่ครั้งแรก เป็นแบบเลือกตอบ 2 ตัวเลือกคือ สูบและไม่สูบบุหรี่ และ 2) พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ครั้งแรก เป็นแบบเลือกตอบหลายรายการ ได้แก่ อายุที่เริ่มสูบบุหรี่ จำนวนบุหรี่ที่สูบบุหรี่ครั้งแรก สถานการณ์ที่สูบ ระยะเวลาการสูบ สถานที่ที่สูบบุหรี่ บุคคลที่สูบด้วยในครั้งแรก ระยะเวลาที่สูบต่อเนื่อง และความถี่ในการสูบปัจจุบัน

2. แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดนักสูบหน้าใหม่ ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยการศึกษาเครื่องมือวิจัยของ บงกช ศิลปานนท์ และภานุพันธ์ ลากรัตนทอง (2556) ประกอบด้วยข้อมูล 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ อายุ ศาสนา ระดับชั้นปีที่ศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา และโรคประจำตัว เป็นแบบเลือกตอบจำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 ปัจจัยด้านจิตใจที่ชักนำให้เกิดการสูบบุหรี่ ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตน รูปแบบการจัดการความเครียด และทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ ลักษณะคำถามเป็นความคิดเห็นที่มีต่อตนเองและต่อการสูบบุหรี่ จำนวน 24 ข้อ ตัวเลือกมีลักษณะมาตรวัดแบบประเมินค่า (Rating scale) 4 ระดับ ได้แก่ 1 เท่ากับ เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด 2 เท่ากับ เห็นด้วยในระดับน้อย 3 เท่ากับ เห็นด้วยในระดับมาก และ 4 เท่ากับ เห็นด้วยในระดับมากที่สุด และกำหนดระดับของคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

- 1.00-1.50 หมายถึง มีปัจจัยด้านนั้น อยู่ในระดับ น้อยที่สุด
- 1.51-2.50 หมายถึง มีปัจจัยด้านนั้น อยู่ในระดับ น้อย
- 2.51-3.50 หมายถึง มีปัจจัยด้านนั้น อยู่ในระดับ มาก

3.51-4.00 หมายถึง มีปัจจัยด้านนั้น อยู่ในระดับ มากที่สุด

ส่วนที่ 3 ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรมที่ชักนำให้เกิดการสูบบุหรี่ ได้แก่ การสูบบุหรี่ในครอบครัว การสูบบุหรี่ในกลุ่มเพื่อน นโยบายหรือกฎหมาย และสื่อที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับบุหรี่ ข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 8 ข้อ กำหนดระดับคะแนนเฉลี่ย 3 ช่วง ดังนี้

คะแนน 1.00-3.99 มีปัจจัยด้านนั้น อยู่ในระดับ น้อย

คะแนน 4.00-5.99 มีปัจจัยด้านนั้น อยู่ในระดับ ปานกลาง

คะแนน 6.00-8.00 มีปัจจัยด้านนั้น อยู่ในระดับ มาก

การตรวจสอบความตรง (Validity) ของเครื่องมือโดยนำเครื่องมือส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (Item objective congruence index : IOC) มีค่าระหว่าง 0.67 - 1.0 และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ก่อนการเก็บข้อมูล โดยนำไปใช้ในกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4, 5, 6 กับโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่ง ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน จากนั้นวิเคราะห์ค่าความเที่ยงของปัจจัยด้านจิตใจ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach' s Alpha) ได้ค่า 0.78

การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง

กระบวนการวิจัยได้ปฏิบัติโดยคำนึงถึงสิทธิ์ของผู้เข้าร่วมวิจัยและการรักษาความลับของกลุ่มตัวอย่าง โดยกลุ่มตัวอย่างและผู้ปกครองมีสิทธิ์ถอนตัวจากการวิจัยได้โดยไม่มีเงื่อนไขและไม่ส่งผลกระทบต่อกลุ่มตัวอย่าง มีการใช้รหัสแทนการใส่ชื่อสกุลจริงเพื่อเป็นการรักษาความลับของกลุ่มตัวอย่าง และโครงร่างการวิจัยได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมวิจัยของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นคร

ลำปาง เลขที่ E 2563-046 ลงวันที่ 22 มกราคม 2563

ผลวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับผู้อำนวยการโรงเรียนที่สุ่มได้เพื่อขอเก็บข้อมูล
2. นัดหมายวันเวลาในการขออนุญาตเข้าอธิบายการวิจัย การขอคำยินยอม และการเก็บข้อมูล
3. เข้าชี้แจงและแจกแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสแกน QR Code ทำแบบสอบถามออนไลน์ และส่งคืนผู้วิจัยทันทีหลังการทำเสร็จสิ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลส่วนบุคคล พฤติกรรมการสูบบุหรี่ และปัจจัยด้านจิตใจ สังคมและวัฒนธรรม วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ จำนวน และร้อยละ
2. การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษาใช้สถิติไค-สแควร์ (Chi-square tests) และวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดนักสูบหน้าใหม่ โดยใช้สถิติ Binary Logistic Regression ที่ระดับนัยสำคัญที่ระดับ .05

1. ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 37.69 มีอายุอยู่ในช่วง 17 - 18 ปี ร้อยละ 33.54 มีอายุ 19 ปีขึ้นไป และร้อยละ 28.77 มีอายุ 15 - 16 ปี ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธถึงร้อยละ 80.92 ศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 40.62 มีผลการเรียนในระดับปานกลาง เกรดเฉลี่ยอยู่ในช่วง 2.01 - 3.00 ร้อยละ 48.46 และร้อยละ 91.08 ไม่มีโรคประจำตัว

2. พฤติกรรมการสูบบุหรี่ในเยาวชนหญิงจังหวัดลำปาง พบว่า ในจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 650 คน มีผู้ที่เคยมีประสบการณ์สูบบุหรี่ยังน้อยหนึ่งครั้ง 81 คน คิดเป็นร้อยละ 12.46 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยร้อยละ 72.84 สูบครั้งแรกเมื่ออายุมากกว่า 15 ปี และร้อยละ 4.94 ที่สูบบุหรี่ครั้งแรกเมื่ออายุน้อยกว่า 12 ปี สำหรับสถานการณ์ที่ทำให้เกิดการสูบบุหรี่ครั้งแรก พบว่า ร้อยละ 46.91 สูบบุหรี่เพื่อการสังสรรค์หรือฉลอง ร้อยละ 38.16 สูบบุหรี่ครั้งแรกในสถานที่ท่องเที่ยว (ในที่จัดไว้ หรือในห้องน้ำ) โดยร้อยละ 43.21 สูบครั้งแรกกับเพื่อนนอกจากนี้ยังพบว่าร้อยละ 82.72 สูบบุหรี่ครั้งแรก น้อยกว่า 1 มวน รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของพฤติกรรมการสูบบุหรี่ครั้งแรกของเยาวชนหญิง (n = 81)

พฤติกรรมของการสูบบุหรี่	จำนวน	ร้อยละ
อายุที่เริ่มสูบบุหรี่		
น้อยกว่า 12 ปี	4	4.94
13 - 15 ปี	18	22.22
15 ปีขึ้นไป	59	72.84
เหตุผลในการสูบครั้งแรก		
สังสรรค์/ฉลอง	38	46.91
เครียด	30	37.04
ไม่มีเหตุผล	11	13.58
อื่น ๆ ระบุ (เพื่อนบังคับ)	2	2.47
สถานที่สูบบุหรี่		
สถานที่ท่องเที่ยว (ในที่จัดไว้ หรือในห้องน้ำ)	58	38.16
ที่พักอาศัย (ในห้องนอนหรือห้องน้ำ)	38	25.00
บ้านเพื่อน (ในห้องนอน)	44	28.49
โรงเรียน (ในห้องน้ำ)	12	7.90

ตารางที่ 1 (ต่อ)

พฤติกรรมของการสูบบุหรี่	จำนวน	ร้อยละ
บุคคลที่สูบด้วย		
สมาชิกในครอบครัว	5	6.17
เพื่อน	35	43.21
ญาติ	14	17.28
แฟน/เพื่อนชาย	24	29.63
บุคคลแปลกหน้า	3	3.70
จำนวนบุหรี่ที่สูบครั้งแรก		
น้อยกว่า 1 มวน	67	82.72
1 – 5 มวน	12	14.81
6 – 10 มวน	2	2.47

3. ปัจจัยทางด้านจิตใจ สังคมและวัฒนธรรม ที่ส่งผลให้เกิดนักสูบหน้าใหม่ ในเยาวชนหญิงจังหวัดลำปาง พบว่า เมื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ในกลุ่มเยาวชนที่สูบและไม่สูบบุหรี่ พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญที่

ระดับ .05 ได้แก่ การจัดการความเครียด ทักษะคิดต่อการสูบบุหรี่ การสูบบุหรี่ในครอบครัว การสูบบุหรี่ในกลุ่มเพื่อน และสื่อที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับบุหรี่ ส่วนปัจจัยในด้าน การรับรู้ความสามารถของตน และนโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ ไม่สัมพันธ์กัน ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนหญิง จังหวัดลำปาง

ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง	สูบบุหรี่ (81)		ไม่สูบบุหรี่ (569)		Chi-square	df
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
การรับรู้ความสามารถของตน						
น้อยที่สุด	9	11.11	65	11.42	0.008	3
น้อย	18	22.22	125	21.97		
มาก	32	39.51	225	39.54		
มากที่สุด	22	27.16	154	27.07		
รูปแบบการจัดการความเครียด						
น้อยที่สุด	8	9.88	58	10.19	7.984*	3
น้อย	10	12.35	130	22.85		
มาก	45	55.56	230	40.42		
มากที่สุด	18	22.22	151	26.54		

ตาราง 2 (ต่อ)

ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง	สูบบุหรี่ (81)		ไม่สูบบุหรี่ (569)		Chi-square	df
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
ทัศนคติต่อการสูบบุหรี่						
น้อยที่สุด	42	51.85	320	56.24	5.809*	3
น้อย	14	17.28	135	23.73		
มาก	13	16.05	66	11.60		
มากที่สุด	12	14.81	48	8.44		
การสูบบุหรี่ในครอบครัว						
น้อย	28	34.57	250	43.94	5.745*	2
ปานกลาง	38	46.91	184	32.34		
มาก	15	18.52	135	23.73		
การสูบบุหรี่ในกลุ่มเพื่อน						
น้อย	18	22.22	392	68.89	12.649*	2
ปานกลาง	44	54.32	168	29.53		
มาก	56	69.14	42	7.38		
นโยบายหรือกฎหมาย						
น้อย	12	14.81	88	15.47	0.022	2
ปานกลาง	18	22.22	125	21.97		
มาก	13	16.05	91	15.99		
สื่อที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับบุหรี่						
น้อย	16	19.75	1118	20.74	10.508*	2
ปานกลาง	24	29.63	126	22.14		
มาก	20	24.69	45	7.91		

* $p < .05$

เมื่อนำปัจจัยทั้งหมดมาวิเคราะห์ถดถอย โลจิสติก พบว่าปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดนักสูบหน้าใหม่ของเยาวชนหญิง ได้แก่การจัดการความเครียด (COPING) ทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ (ATTI) การสูบบุหรี่ในครอบครัว (FAMILY) การสูบบุหรี่ในกลุ่มเพื่อน (FRIEND) และสื่อที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับบุหรี่ (MEDIA)

โดยตัวแปรทั้งหมดสามารถพยากรณ์การสูบบุหรี่ครั้งแรกของเยาวชนหญิงได้ร้อยละ 38.8 ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ได้สูงสุด ได้แก่ การสูบบุหรี่ในกลุ่มเพื่อน รองลงมา คือ ทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ และการสูบบุหรี่ในครอบครัว แสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ครั้งแรกของเยาวชนหญิง จังหวัดลำปาง

ปัจจัย	B	S.E.	Wald	p-value	EXP(B)
รูปแบบการจัดการความเครียด (COPING)	0.865	0.462	21.788*	.001	1.203
ทัศนคติที่ดีต่อการสูบบุหรี่ (ATTI)	-1.645	0.655	14.046*	.000	-2.082
การสูบบุหรี่ในครอบครัว (FAMILY)	0.985	1.122	22.280	.000	1.404
การสูบบุหรี่ในกลุ่มเพื่อน (FRIEND)	1.822	1.006	16.884*	.000	2.282
สื่อที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับบุหรี่ (MEDIA)	0.768	1.105	8.778*	.000	0.865

$R^2 = .388$, Constant = 7.852

ผลการวิเคราะห์สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ต่อไปนี้

$$\text{Logit}(y) = 7.852 + 0.865(\text{COPING}) - 1.645(\text{ATTI}) + 0.985(\text{FAMILY}) + 1.822(\text{FRIEND}) + 0.768(\text{MEDIA})$$

อภิปรายผล

1. พฤติกรรมการสูบบุหรี่ในเยาวชนหญิง จังหวัดลำปาง ที่พบว่า เยาวชนเคยมีประสบการณ์สูบบุหรี่อย่างน้อยหนึ่งครั้งถึง 81 คน คิดเป็นร้อยละ 12.46 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และร้อยละ 4.94 ที่สูบบุหรี่ครั้งแรกเมื่ออายุน้อยกว่า 12 ปี อัตราการสูบบุหรี่ที่พบนี้สูงกว่าข้อมูลจากการสำรวจในประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่พบว่า การสูบบุหรี่ในเยาวชนหญิงอายุ 15 ปี ขึ้นไป มีแนวโน้มสูงขึ้นจากร้อยละ 0.68 เป็น 2.11 ตามลำดับ และผลการวิจัยครั้งนี้ พบอัตราการสูบบุหรี่ใกล้เคียงกับผลการวิจัยของ เสาวลักษณ์ มะเหศวร, พรนภา หอมสินธุ์ และรุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์ (2561) ที่เก็บข้อมูลในนักศึกษาหญิงระดับอาชีวศึกษาในจังหวัด ฉะเชิงเทรา พบว่ามีการทดลองสูบบุหรี่ถึงร้อยละ 15.7 และใกล้เคียงกับการศึกษาในผู้หญิงอายุ 13 - 24 ปี ระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล พบว่า มีอัตราการทดลองสูบบุหรี่ร้อยละ 13.1 อายุต่ำสุดที่เริ่มต้นสูบบุหรี่ คือ 11-18 ปี และการศึกษาในวัยรุ่นหญิงสูบบุหรี่ อายุ 15-25 ปี ที่พบว่าร้อยละ 10.2 มีประสบการณ์การสูบบุหรี่ (มณฑา เก่งการพานิช, แสงเดือน สุวรรณศรีศรี, ขวาลา ภวภูตานนท์ ณ มหาสารคาม และ ธาราดล เก่งการพานิช, 2557) เมื่อพิจารณาจากอายุที่เริ่มสูบบุหรี่จะเห็นว่า ส่วนใหญ่สูบบุหรี่ครั้งแรกเมื่ออายุมากกว่า 15 ปี แต่ที่พบว่ามีถึงร้อยละ 4.94 ที่สูบบุหรี่ครั้งแรกเมื่ออายุน้อยกว่า 12 ปี แสดงให้

เห็นว่าการสูบบุหรี่มีแนวโน้มเป็นปัญหารุนแรงมากขึ้น การสูบบุหรี่ในเด็กอายุไม่ถึง 12 ปี แสดงถึงการเข้าถึง บุหรี่ได้ง่าย ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงทางด้าน ร่างกายและพัฒนาการในการเข้าสู่วัยรุ่นอาจทำให้เกิด การอยากสู้อยากลอง เมื่อมีปัจจัยเสี่ยงต่อการสูบบุหรี่ก็ จะทำความเข้าใจในการยับยั้งชั่งใจและการตัดสินใจ น้อยกว่าในผู้ที่มิ่วฒิภาวะสูง ผลการศึกษาครั้งนี้ สอดคล้องกับผลการสำรวจสถานการณ์การสูบบุหรี่ของ วัยรุ่นไทย ในปี พ.ศ. 2558 ที่พบว่า วัยรุ่นหญิงที่อายุที่ น้อยที่สุดที่สูบบุหรี่ คือ 11 ปี โดยรุ่นหญิงเริ่มสูบบุหรี่ อายุต่ำกว่า 12 ปี มากถึงร้อยละ 10.2 และเริ่มสูบบุหรี่เมื่ออายุ 12-13 ปี ร้อยละ 21.2 (สำนักงานสถิติ แห่งชาติ, 2558) ผลการวิจัยยังพบว่า เยาวชนหญิงส่วนใหญ่ร้อยละ 45.76 จะสูบบุหรี่เมื่อไปสังสรรค์ หรือไป เที่ยวกลางคืน ซึ่งจะสูบในที่จัดไว้ หรือในห้องน้ำของ สถานที่ที่เที่ยวเหล่านั้น จะเห็นได้ว่าการเที่ยวสถาน บันเทิงในวัยรุ่นหญิงมีแนวโน้มที่จะทำให้เกิดการสูบบุหรี่ ซึ่งเป็นพฤติกรรมเสี่ยงต่อการใช้สิ่งเสพติดอื่น ๆ ด้วย

2. ปัจจัยทางด้านจิตใจ สังคมและวัฒนธรรมที่ ส่งผลให้เกิดนักสูบหน้าใหม่ ในเยาวชนหญิงจังหวัด ลำปาง ที่พบว่า ปัจจัยด้านจิตใจที่ส่งผลให้เกิดนักสูบ หน้าใหม่ของเยาวชนหญิง ได้แก่ การจัดการ ความเครียดและทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ เนื่องจาก ค่านิยมในการสูบบุหรี่ มุมมอง และความคิดเห็นต่อการ

สูบบุหรี่มีผลต่อการตัดสินใจในการสูบบุหรี่ สอดคล้องกับการศึกษา ปัจจัยการรับรู้พิษภัยของบุหรี่และค่านิยมในการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นหญิงอายุต่ำกว่า 20 ปี ที่พบว่ามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ (มณฑา เก่งการพานิช และคณะ, 2557) และวิจัยของ สุวรรณจิตรอารี และคณะ (2556) ที่พบว่า การมีทัศนคติเชิงบวกต่อการสูบบุหรี่มีอิทธิพลต่อการสูบบุหรี่สูงถึง 26 เท่าของผู้ที่มีทัศนคติทางลบ ดังนั้นกลุ่มที่มีค่านิยมที่ยอมรับว่าการสูบบุหรี่ของผู้หญิงเป็นเรื่องธรรมดา จะมีแนวโน้มสูบบุหรี่สูงกว่ากลุ่มที่มีค่านิยมที่ไม่ยอมรับ เนื่องจากผู้หญิงที่สูบบุหรี่มักจะคิดว่าการสูบบุหรี่ทำให้ดูดี มีเสน่ห์ ดึงดูดความสนใจ ในขณะที่ปัจจัยด้านการจัดการความเครียดที่มีผลต่อการสูบบุหรี่สามารถอธิบายได้ว่า ความเครียด ความกลัวและความไม่สมดุลของอารมณ์มีความเชื่อมโยงกับวิธีการจัดการความเครียด หากบุคคลไม่มีสติหรือขาดสติก็จะทำให้ไม่สามารถจัดการความเครียดได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำมาซึ่งพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น การใช้สารเสพติดเป็นต้น (สุदारตน์ เพียรชอบ, และ พวงเพชร เกษรสมุทร, 2561)

ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรมที่ส่งผลให้เกิดนักสูบหน้าใหม่ของเยาวชนหญิง ที่พบว่าการสูบบุหรี่ในครอบครัว การสูบบุหรี่ในกลุ่มเพื่อน และสื่อที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับบุหรี่ มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ซึ่งเป็นไปตามจิตวิทยาวัยรุ่น ที่กล่าวว่าวัยรุ่นจะมีความต้องการการยอมรับ การเลียนแบบ การเอาแบบอย่างตามกลุ่มเพื่อน การทำตามอย่างบุคคลอื่น และการอยากรู้ อยากทดลอง ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของธราดล เก่งการพานิช และมณฑา เก่งการพานิช (2553) ที่พบว่าปัจจัยทำนายการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นหญิงที่สำคัญที่สุดคือ การมีเพื่อนสนิทสูบบุหรี่ ซึ่งคนที่มีเพื่อนสนิทสูบบุหรี่มีโอกาสูบบุหรี่มากกว่ากลุ่มที่ไม่มีถึงประมาณ 18 เท่า และพบว่าเหตุผลอันดับหนึ่งของการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นหญิง คือ สูบเพราะตามเพื่อน ต้องการให้เพื่อนยอมรับ และการมีกลุ่มเพื่อนที่ชักจูงหรือทำแบบอย่างให้เห็นอยู่เสมอมิอิทธิพลสูงมากที่จะทำให้เพื่อนคนอื่น ในกลุ่มหันมาสูบบุหรี่ ซึ่งการถูก

ชักชวนให้สูบบุหรี่จากเพื่อนเป็นอิทธิพลโดยตรงที่ส่งผลต่อการตัดสินใจสูบบุหรี่ของเยาวชน ซึ่งการตัดสินใจที่เกิดขึ้นรวดเร็ว โดยขาดการคิดพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบถึงผลเสียที่เกิดขึ้นจึงอาจทำให้ตัดสินใจผิดพลาดได้ ผลการวิจัยครั้งนี้จึงพบว่าอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนมีค่าสูงกว่าตัวแปรอื่น ๆ อย่างไรก็ตามการเห็นเพื่อนสูบบุหรี่ถือเป็นแรงกดดันทางอ้อม (Indirect pressure) ซึ่งอาจมีอิทธิพลน้อยกว่าการถูกเพื่อนชักชวนให้สูบบุหรี่ซึ่งเป็นแรงกดดันโดยตรง (Direct pressure) ตามข้อสรุปจากการศึกษาของเสาวลักษณ์ มะเหศวร, พรนภา หอมสินธุ์ และรุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์ (2561) ดังนั้นกลุ่มเพื่อนไม่ได้มีบทบาทสำคัญเฉพาะการเริ่มต้นสูบบุหรี่ในวัยรุ่นเท่านั้น แต่ยังมีอิทธิพลที่ทำให้วัยรุ่นมีการสูบบุหรี่อย่างต่อเนื่องในเวลาต่อมา ทั้งนี้เนื่องจากวัยรุ่นต้องการเพื่อนที่มีลักษณะเหมือนตนเองภายในกลุ่มวัยรุ่น จึงส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกันให้สูบบุหรี่มากขึ้น (พรพรรณ ปพร ลีวิโรจน์ และอรวรรณ คุณสนอง, 2559) ในขณะที่การสูบบุหรี่ในครอบครัว พบว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการสูบบุหรี่ครั้งแรกของเยาวชนหญิง เนื่องจากสมาชิกในครอบครัวเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับเยาวชน อาจจะทำให้เกิดการเลียนแบบได้ เพราะเมื่อมีสมาชิกในครอบครัวสูบบุหรี่ เยาวชนจะสูบบุหรี่ตามได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ ธราดล เก่งการพานิช และ มณฑา เก่งการพานิช (2553) ที่พบว่า ผู้หญิงที่มีสมาชิกในครอบครัวสูบบุหรี่ จะสูบบุหรี่สูงกว่ากลุ่มที่สมาชิกในครอบครัวไม่สูบบุหรี่ ประมาณ 3.5 เท่า และพบว่าวัยรุ่นหญิงที่มีมารดาสูบบุหรี่จะสูบบุหรี่สูงกว่ากลุ่มที่มารดาไม่สูบบุหรี่ถึง 3.7 เท่า เนื่องจากการได้เห็นแบบอย่าง และเลียนแบบจากมารดา ซึ่งเป็นการปลูกฝังทัศนคติที่ทำให้เห็นว่าการสูบบุหรี่ของผู้หญิงเป็นเรื่องธรรมดา

ส่วนปัจจัยด้านสื่อที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับบุหรี่พบว่าเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการสูบบุหรี่ จากการศึกษาก่อนหน้านี้พบว่า การโฆษณาและส่งเสริมการขายบุหรี่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ในผู้หญิง โดยพบว่าผู้หญิงที่ได้รับสื่อกระตุ้น มีการสูบบุหรี่สูงกว่ากลุ่ม

ที่ไม่ได้รับสื่อประมาณ 3 เท่า การโฆษณาและการส่งเสริมการขายจึงเป็นปัจจัยเสริมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของผู้หญิง (นรา เทียมคลี, ปิยะรัตน์ นิมพิทักษ์พงศ์ และชรูณี พิชญกุลมงคล, 2555) ดังนั้นสาเหตุหนึ่งของการสูบบุหรี่ครั้งแรกจึงอาจเป็นเพราะกระแสของสื่อโฆษณาต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งมีอิทธิพลต่อการจูงใจและการตัดสินใจของวัยรุ่นหญิงในการสูบบุหรี่อย่างมาก อีกทั้งในปัจจุบันจะพบว่า การเข้าถึงสื่อต่างๆ ของเยาวชนมีช่องทางเพิ่มมากขึ้น ถึงแม้จะมีพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ควบคุมการโฆษณา ยาสูบ แต่ยังมี การโฆษณาทางอ้อมจากสื่อที่ไม่สามารถควบคุมได้เช่น สื่อทางอินเทอร์เน็ต หรือการโฆษณาแฝงทางภาพยนตร์ ในต่างประเทศที่แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมการสูบบุหรี่ที่เยาวชนสามารถเข้าถึงได้ ผลการวิจัยครั้งนี้จึงพบว่า การได้รับสื่อกระตุ้นการรับรู้เกี่ยวกับบุหรี่จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการสูบบุหรี่ครั้งแรกในเยาวชนหญิง

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. บุคลากรด้านสุขภาพที่รับผิดชอบในด้านการดูแลเด็กและวัยรุ่น ควรจัดกิจกรรมหรือจัดทำสื่อ นวัตกรรม ในการส่งเสริมแนวทางการจัดการ ความเครียดที่หลากหลายและเหมาะสมสำหรับเยาวชน หญิง รวมถึงการรณรงค์ความรู้ความเชื่อเกี่ยวกับพิษภัย การสูบบุหรี่ที่เยาวชนสามารถเข้าถึงสื่อและวิธีการ ต่าง ๆ อย่างทั่วถึง

2. จากข้อมูลพบว่าตัวแบบการสูบบุหรี่ใน ครอบครัวเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เยาวชนหญิงสูบบุหรี่

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและแกนนำในชุมชน ควรรณรงค์ หรือร่วมกันกำหนดมาตรการที่เหมาะสมที่จะควบคุม การสูบบุหรี่ในครอบครัวและในชุมชน

3. ผลวิจัยที่พบว่าปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ การสูบบุหรี่ได้สูงสุดได้แก่ การสูบบุหรี่ในกลุ่มเพื่อน รองลงมาคือทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ โรงเรียนควรจัด กิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือการเรียนการสอน ป้องกัน การสูบบุหรี่ในนักเรียน รวมถึงการแก้ไขความเชื่อที่มี ต่อการสูบบุหรี่ที่ไม่เหมาะสม

4. เป็นข้อเสนอแนะการกำหนดนโยบายใน การป้องกันและแก้ไขปัญหการสูบบุหรี่ในเด็กและ เยาวชนหญิง โดยควรเริ่มรณรงค์ในช่วง ชั้น ประถมศึกษาเนื่องจากอายุน้อยที่สุดของการสูบบุหรี่ ครั้งแรกคือน้อยกว่า 14 ปี

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. วิจัยและพัฒนาารูปแบบในการป้องกันการ สูบบุหรี่ในกลุ่มนักเรียนระดับประถมศึกษา เนื่องจาก ผลการวิจัยพบว่า การสูบบุหรี่ครั้งแรกเกิดขึ้นใน เด็กผู้หญิงอายุน้อยกว่า 14 ปี และสูบบุหรี่ตามกลุ่ม เพื่อน จึงควรมุ่งเน้นรูปแบบที่ปรับเปลี่ยนทัศนคติที่มีต่อ การสูบบุหรี่ และทักษะปฏิเสธ

2. ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่ไม่ได้คัดสรรมาใช้ ในการวิจัยครั้งนี้ เช่น ปัจจัยด้านกายภาพ ความรู้ เกี่ยวกับโทษของบุหรี่ ลักษณะของครอบครัว และทักษะ ปฏิเสธ เป็นต้น เพื่อร่วมทำนายพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ของวัยรุ่นเพิ่มมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กฤตนิ น พงศ์พิศ และคณะ. (2554). การสำรวจความรู้ทั่วไป พฤติกรรม และทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. *วารสารเภสัชศาสตร์อีสาน*, 7(2), 40-49.
- จूरีย์ อุสาหะ และคณะ. (2558). *สังเคราะห์อภิमानงานวิจัยปัจจัยป้องกันพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในเยาวชนไทย*. รายงานการวิจัย สำนักควบคุมการบริโภคยาสูบ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข.
- ชลลดา ไชยกุลวัฒนา, ประกายดาว สุทธิ และวิชานีย์ ใจมาลัย. (2560). พฤติกรรมสูบบุหรี่และปัจจัยเสี่ยงที่สัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ ของวัยรุ่นตอนต้น จังหวัดพะเยา. *วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข*, 27(3), 57-68.
- ธราดล เก่งการพานิช, มณฑา เก่งการพานิช และลักขณา เต็มศิริกุลชัย. (2551). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเด็กผู้หญิงสูบบุหรี่ในประเทศไทย. *วารสารการศึกษาศุขภาพ*, 31(108), 26-40
- ธราดล เก่งการพานิช และ มณฑา เก่งการพานิช. (2553). *การทบทวนการวิจัยในประเด็นผู้หญิงกับบุหรี่*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิธรรมาภิบาลเพื่อการไม่สูบบุหรี่.
- นรา เทียมคลี, ปิยะรัตน์ นิมพิทักษ์พงศ์ และ ชุรุณี พิษณุกุลมงคล. (2555). การสำรวจการขายบุหรี่ออนไลน์ในประเทศไทย. *วารสารสาธารณสุขศาสตร์*, 42(3), 32-43.
- บงกช ศิลปานนท์ และ ภาณุพันธ์ ลาภรัตนทอง. (2556). *ศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษาหญิง มทร. ลำปาง ภาคพายัพ เชียงใหม่*. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ภาคพายัพ เชียงใหม่.
- พรรณพร สิริโรจน์ และ อรวรรณ คุณสนอง. (2559). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ และผล การพัฒนาโปรแกรมการปรับความคิดและพฤติกรรม เพื่อลดการสูบบุหรี่ในวัยรุ่นนอกระบบการศึกษา*. รายงานวิจัยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.).
- พวงผกา คงวัฒนานนท์. (2560). ประสบการณ์การสูบบุหรี่ของหญิงวัยรุ่นตอนปลาย: กรณีศึกษานักศึกษาในกลุ่ม วิทยาศาสตร์สุขภาพในสถาบันอุดมศึกษา. *วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 25(2), 9-18.
- มณฑา เก่งการพานิช, แสงเดือน สุวรรณรัตน์, ชวลา ภวภูตานนท์ ณ มหาสารคาม, และธราดล เก่งการพานิช. (2557). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารสุขศึกษา*, 37(128), 30-44.
- ระบบสถิติทางทะเบียน. (2561). *ประชากรแยกอายุอายุ พื้นที่จังหวัดลำปาง*. (ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์)สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2562 จาก <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statINTERNET/#/TableAge>
- ศิริพร จิรวัดณ์กุล และคณะ. (2556). ตัวแบบการบูรณาการงานป้องกันและแก้ไขการตั้งครกในวัยรุ่น: ความหมายและการดำเนินงาน. *วารสารสภากาพยาบาล*, 32(3), 5-24.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2558). *สรุปผลที่สำคัญการสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราของ ประชากร พ.ศ.2554*. กรุงเทพฯ: กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2561). *รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราของประชากร พ.ศ. 2560*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำปาง. (2562). *รายงานการเฝ้าระวังการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และยาสูบของ ประชาชนในจังหวัดลำปาง ประจำปี 2562*. ลำปาง: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำปาง.(อัตสำเนา).
- สุดารัตน์ เพียรชอบ และ พวงเพชร เกษรสมุท. (2561). บทบาทการเป็นตัวแปรส่งผ่านของการมีสติต่อ ความสัมพันธ์ระหว่างความเครียด และการใช้สารเสพติดในนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. *วารสารพยาบาล ศาสตร์*, 36(2), 78-87.

- สุวรรณณี จรุงจิตราวี, วัฒนารี อัมมวรรณ และจตุพร วิจิตสรระน้อย. (2556). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของผู้หญิงในชุมชนเมือง. *วารสารสาธารณสุขศาสตร์*, 43(3), 286-289.
- เสาวลักษณ์ มะเหศวร, พรนภา หอมสินธุ์ และรุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์. (2561). ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการทดลองสูบบุหรี่ของนักศึกษาอาชีวศึกษาหญิงจังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสารพยาบาลสาธารณสุข*, 32(1), 29-44.
- World Health Organization. (2015). *WHO report on the global tobacco epidemic*. Retrieved October 22, 2018, from <http://www.apps.who.int/report>
- Yun, H., & Park, I. (2016). Factors influencing intermittent smoking in male and female students in Korea. *Indian Journal of Science and Technology*, 9(25), 1-8.